

KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY VI

Wymagania edukacyjne z języka polskiego w kl. IV – VI

I. KRYTERIA OCENIANIA (CO OCENIAMY?).

1. Wiedza (wiadomości przewidziane na danym poziomie nauczania).
2. Umiejętności (słuchanie i mówienie, pisanie; czytanie: głośne, ciche, ze zrozumieniem; odczytywanie innych tekstów kultury).
3. Postawa (aktywność, zaangażowanie, systematyczność, pilność, obowiązkowość, stosunek do Przedmiotu).

II. OBSZARY AKTYWNOŚCI.

Rodzaj aktywności Częstotliwość w I. semestrze w II. semestrze

1. Wypracowania klasowe - co najmniej jedno w semestrze.
2. Sprawdziany z nauki o języku – co najmniej raz w semestrze.
3. Kartkówki – co najmniej 2 oceny.
4. Sprawdziany ortograficzne (dyktanda) – co najmniej 2 oceny.
5. Sprawdzian z każdej zadanej lektury.
6. Odpowiedzi ustne – kilka.
7. Aktywność – na bieżąco.
9. Zeszyt – co najmniej raz.
10. Recytacja tekstów - co najmniej 1 ocena na semestr.
11. Czytanie – kilka.
12. Prace dodatkowe, konkursy.

Kilka oznacza dowolną częstotliwość - według uznania nauczyciela -w zależności od potrzeb i możliwości uczniów.

III. FORMY OCENIANIA.

1. Stopień (w skali 1- 6).
2. Ocenianie wspomagające: plus (+) uczeń może otrzymać za: aktywność na lekcji, pracę w grupie, przygotowanie materiałów wzbogacających proces lekcyjny, inne formy aktywności;

minus (-) uczeń może otrzymać za: nieprzygotowanie do zajęć (brak pracy domowej, zeszytu przedmiotowego, podręcznika, zeszytu ćwiczeń, lektury lub innych środków dydaktycznych potrzebnych do lekcji), niewłaściwą pracę w grupie, brak zaangażowania na lekcji; za 5 plusów uczeń

otrzymuje ocenę bardzo dobrą, za 3 minusy – ocenę niedostateczną; rozliczanie plusów i minusów odbywa się na bieżąco.

3. Ekspozowanie prac na wystawach, gazetkach.

4. Pochwała ucznia przed zespołem klasowym, rodzicami.

IV.SPOSOBY PRZEKAZYWANIA INFORMACJI O OCENIE I POSTĘPACH W NAUCE.

UCZNIOM: ustnie – motywując ocenę i wskazując możliwości poprawy; pisemnie – w zeszytach klasowym i przedmiotowym według zasad oceniania kształtującego.

RODZICOM: ustnie – podczas indywidualnych spotkań lub w czasie wywiadówek.

Z wypracowaniami klasowymi, sprawdzianami oraz dyktandami można zapoznać się w szkole – dzieci w czasie lekcji, a rodzice podczas indywidualnych spotkań z nauczycielem, wywiadówek.

V. WYMAGANIA NA OCENĘ.

1. Ocena celujący:

Uczeń wykazuje się wiedzą wykraczającą poza program danej klasy. Jego wypowiedzi ustne i pisemne są oryginalne, wyczerpujące i bezbłędne. Dużo czyta, posiada bogate słownictwo i rozległą wiedzę

humanistyczną. Aktywnie uczestniczy w lekcjach, wykonuje dodatkowe prace (np. redaguje gazetkę klasową lub szkolną, pomaga uczniom z trudnościami w nauce w ramach pomocy koleżeńskiej), pięknie recytuje. Samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania, bierze udział w konkursach szkolnych, pozaszkolnych i odnosi sukcesy.

2. Ocena bardzo dobry:

Uczeń opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określony podstawą programową i programem nauczania. Czyta wszystkie lektury. Jego wypowiedzi ustne i pisemne są ciekawe, wyczerpujące i bezbłędne pod względem stylistycznym – językowym, ortograficznym i merytorycznym.

Aktywnie uczestniczy w lekcjach. Zna przewidziane przez program formy wypowiedzi, terminy literackie i językowe, potrafi je samodzielnie stosować w praktyce, tworzy uogólnienia i analogie. Ładnie recytuje, starannie prowadzi zeszyt, osiąga ze sprawdzianów, testów i dyktand min. 91 % punktów.

3. Ocena dobry:

Uczeń opanował wiadomości i umiejętności przewidziane podstawą programową oraz wybrane elementy zawarte w programie nauczania. Czyta wszystkie lektury. W miarę aktywnie uczestniczy w

lekcjach. Zna wymagane formy wypowiedzi, terminy literackie, językowe i prawie bezbłędnie stosuje je w praktyce. Potrafi wypowiadać się ustnie i pisemnie, choć zdarza mu się popełniać nieliczne błędy

ortograficzne i stylistyczne – językowe. Jego zeszyt jest prowadzony starannie. Ze sprawdzianów, testów i dyktand osiąga min. 75 % punktów.

4. Ocena dostateczny:

Uczeń opanował wiadomości i umiejętności przewidziane w podstawie programowej. Czyta lektury obowiązkowe. Podejmuje próby aktywnego uczestnictwa w lekcjach. Zna wymagane formy wypowiedzi, terminy literackie, językowe, lecz ma problemy z zastosowaniem ich w praktyce. Popełnia błędy ortograficzne mimo znajomości zasad. Potrafi wypowiadać się pisemnie i ustnie, ale jego wypowiedzi są krótkie, ubogie pod względem słownictwa. Często popełnia błędy stylistyczne – językowe. Ze sprawdzianów, testów i dyktand osiąga min. 51 % punktów.

5. Ocena dopuszczający:

Uczeń samodzielnie lub przy pomocy nauczyciela wykonuje zadania o niewielkim stopniu trudności wynikające z podstawy programowej. Jego technika czytania pozwala na zrozumienie tekstu. Udziela odpowiedzi przy pomocy pytań pomocniczych nauczyciela. Zna podstawowe zagadnienia dotyczące lektur obowiązkowych (tematyka, bohaterowie). W wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia błędy stylistyczne, językowe, logiczne, które nie przekreślają całkowicie wartości tych wypowiedzi oraz wysiłku, jaki uczeń wkłada. Popełnia błędy ortograficzne mimo znajomości podstawowych zasad. Prowadzi zeszyt, odrabia proste zadania domowe, potrafi słuchać. Ze sprawdzianów, testów i dyktand osiąga min. 31 % punktów.

VI. KONTRAKT.

Zawierany jest między uczniami klas IV – VI a nauczycielem języka polskiego i dotyczy sposobu oceniania (zgodny z regulaminem i statutem szkoły).

1. System oceniania oparty jest na zasadzie sprawiedliwości i jawności.

2. Ocenie podlegają następujące obszary aktywności: wypracowania klasowe, sprawdziany z nauki o języku, sprawdziany kompleksowe, kartkówki, dyktanda, sprawdziany z lektur, zadania domowe, odpowiedzi ustne, aktywność, zeszyt przedmiotowy, recytacja tekstów, czytanie, prace dodatkowe (udział w konkursach, akademiach, inscenizacjach, prace projektowe i plastyczne).

3. Informacje o terminie, formie i zakresie planowanych sprawdzianów i dyktand podawane są z przynajmniej tygodniowym wyprzedzeniem. Powinny być odnotowane w dzienniku lekcyjnym.

4. Jeżeli uczeń nie pisał sprawdzianu / pracy klasowej w określonym terminie, ma obowiązek to uczynić w ciągu 2 tygodni od momentu powrotu do szkoły. Uczeń może poprawić ocenę ze sprawdzianu w ciągu tygodnia od otrzymania oceny lub w szczególnych sytuacjach w terminie uzgodnionym z nauczycielem. Uczeń zgłasza nauczycielowi chęć poprawy oceny i ustala termin poprawy. Ocena z poprawy jest wpisywana do dziennika bez względu na jej wartość.

5. Ocenę niedostateczną z pracy klasowej / sprawdzianu uczeń może poprawić w terminie 14 dni od

oddania prac. Ocena z poprawy jest wpisywana do dziennika bez względu na jej wartość.

6. Kartkówki z 2 – 3 ostatnich lekcji mogą być niezapowiedziane.

7. Oceny z kartkówek podlegają poprawie. Uczeń w ciągu 2 tygodni od momentu wpisania oceny do dziennika ma prawo poprawić ocenę. Ocena z poprawy jest wpisywana do dziennika bez względu na jej wartość.

8. Jeżeli uczeń podczas pracy klasowej / sprawdzianu „ściąga”, otrzymuje ocenę niedostateczną bez możliwości poprawy.

9. Uczeń ma prawo być dwukrotnie w ciągu semestru nieprzygotowany do lekcji (nie dotyczy zapowiedzianych sprawdzianów). Za nieprzygotowanie uznawane jest także brak podręczników, zeszytu i pracy domowej.

10. Nieprzygotowanie do zajęć uczeń zgłasza nauczycielowi przed rozpoczęciem lekcji.

Uczący odnotowuje to w notesie lub ołówkiem w dzienniku lekcyjnym.

12. Nie ocenia się ucznia znajdującego się w trudnej sytuacji losowej oraz przez 3 dni po dłuższej, usprawiedliwionej nieobecności w szkole.

13. Uczeń nieobecny dłuższy czas w szkole jest zobowiązany do nadrobienia zaległości i uzupełnienia zeszytu oraz zeszytu ćwiczeń.

14. Nauczyciel ocenia pracę grupową uczniów. W zależności od wkładu pracy, dziecko może uzyskać ocenę lub plusa.

15. Nauczyciel nagradza aktywność uczniów podczas zajęć oceną, plusem lub pochwałą.

16. Uczeń ma możliwość poprawienia oceny niedostatecznej z odpowiedzi ustnej. Poprawa odbywa się na lekcji lub poza lekcją, np. na zajęciach wyrównawczych w terminie 2 tygodni od jej uzyskania. Ocena z poprawy jest wpisywana do dziennika bez względu na jej wartość.

17. Uczeń otrzymuje ocenę semestralną i roczną za całokształt swojej pracy. O ocenę wyższą niż przewidziana roczna przez nauczyciela może ubiegać się/ wystąpić uczeń, który spełnił powyższe warunki:

A/ na tydzień przed złożeniem odwołania od propozycji oceny rocznej ma uzupełnione wszystkie brakujące prace, w tym prace pisemne oraz niepisane prace kontrolne,

B/ na bieżąco poprawia sprawdziany, w terminach statutowych... lub uzgodnionych z nauczycielem.

C/ nie zgłaszał więcej niż 3 nieprzygotowania się do zajęć lekcyjnych,

D/ ma nie więcej niż 100 godzin nieobecności,

E/ pisał wszystkie badania wyników i egzaminy próbne,

F/ wywiązał się z bieżących proponowanych przez nauczyciela form poprawy,

G/ uczestniczył w formach pomocy oferowanych przez szkołę (co najmniej jedna forma -

konsultacje, zajęcia dodatkowe pod kierunkiem nauczyciela, pomoc koleżeńska, itp.),

H/ otrzymał nie więcej niż 3 oceny niedostateczne bieżące, w tym nie więcej niż 2 oceny z prac pisemnych z przedmiotu,

I/ miał ustaloną ocenę wyższą na półrocze niż propozycja oceny końcoworocznej.

J/ Uczeń wykonuje wszystkie prace zlecone przez nauczyciela w ilości i formie oraz czasie wskazane przez niego.

K/ Zrealizował wszystkie zaplanowane przez samego siebie obszary poprawy, tj. na końcu np. dużej pracy, po poprawie uczniowskiej postawił własny cel, np. Do następnej poprawy - będę stosować : poprawność językową, interpunkcyjną, ortograficzną, znam problematykę omawianych lektur

- zapiszę nowe myśli w akapitach/ powtórzę wiadomości, z którymi miałem największy problem (uzyskałem niższą ocenę , nauczę się....

18. Każdy nauczyciel ma prawo do stosowania zasad oceny ucznia i zespołu klasowego uwzględniając ich potrzeby i możliwości.

19. Uczeń, który reprezentuje szkołę na szczelbu rejonu, województwa, Polski – otrzymuje ocenę częściową celujący za każdy udział.

20. Uczniowie na początku i na zakończenie roku szkolnego piszą testy diagnostyczne, które są poprawione przez nauczyciela, ocena wpisana do dziennika, jednakże ta ocena nie ma wpływu na ocenę semestralną ani końcową.

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- skupia uwagę na krótkich i dłuższych wypowiedziach innych osób, rozumie ogólny sens słuchanych utworów, polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów
- wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym tekście, zwłaszcza w jego warstwie dosłownej, rozpoznaje proste intencje nadawcy
- powtarza ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, prostego tekstu poetyckiego, fabuły usłyszanej historii

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich i użytkowych
- rozpoznaje proste intencje nadawcy
- wskazuje najważniejsze informacje we fragmentach przeczytanego tekstu, zwłaszcza w jego dosłownej warstwie i wyrażone wprost
- rozumie ogólny sens czytanych utworów
- czyta teksty płynnie, stara się czytać je poprawnie pod względem artykulacyjnym
- samodzielnie lub z niewielką pomocą wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie
- rozpoznaje życzenia, ogłoszenie, instrukcję, przepis, list, dedykację
- wybiera najważniejsze informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu, potrafi odszukać i poprawnie przepisać cytaty na zadany temat

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- potrafi sprawdzić pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym, korzystać ze słownika języka polskiego, słownika wyrazów obcych
- potrafi odszukać wyrazy w słowniku wyrazów bliskoznacznych, umie z pomocą nauczyciela sprawdzić użycie związków frazeologicznych w słowniku poprawnej polszczyzny
- potrafi znaleźć prostą informację w internecie, stara się wyszukiwać wiarygodne informacje
- z pomocą bibliotekarza korzysta z zasobów bibliotecznych, w tym ze słowników specjalnych, np. terminów literackich

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- krótko mówi o swoich reakcjach czytelnicznych i temacie utworu
- z pomocą nauczyciela wskazuje w znanych mu z lekcji utworach typowe przykłady następujących środków poetyckich: epitet, porównanie, przenośnia, uosobienie, ożywienie, wyrazy dźwiękonaśladowcze, apostrofa, powtórzenie, zdrobnienie, zgrubienie, pytanie retoryczne, i podaje ich przykłady
- zna i wyjaśnia pojęcia *podmiot liryczny*, *autor*, *adresat wiersza* i *bohater wiersza*
- odróżnia teksty użytkowe od literackich, z pomocą nauczyciela rozpoznaje tekst publicystyczny, informacyjny, reklamowy
- odróżnia utwory pisane wierszem i prozą, stosuje terminy *wiersz*, *proza*
- krótko i na ogół trafnie określa wybrane elementy świata przedstawionego w utworze epickim omówionym na lekcji, takie jak: czas i miejsce wydarzeń, akcja, wątek główny, fabuła, wydarzenia, bohater (pozytywny – negatywny), z pomocą nauczyciela określa wątki poboczne utworu i punkt kulminacyjny
- rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator)
- odróżnia dialog od monologu
- rozpoznaje na znanych z lekcji tekstach mit, bajkę, hymn, legendę, przypowieść i nowelę, powieść, podaje ich główne cechy, nazywa rodzaj omówionej na lekcji powieści
- zna pojęcie *moral*, wyjaśnia go z pomocą nauczyciela
- zna pojęcia: *wers*, *zwrotka*, *rym*, *refren*, wskazuje je w wierszach znanych z lekcji
- wyodrębnia słuchowisko, plakat społeczny, przedstawienie, film, program telewizyjny, operuje podstawowym słownictwem związanym z teatrem, dostrzega różnice fabularne między tekstem literackim a jego adaptacją
- odczytuje treść komiksu
- wymienia tytuły filmów, seriali, spektakli
- przypisuje podstawowe cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, koleżeństwo – egoizm, pracowitość – lenistwo
- rozumie pojęcie fikcji literackiej, potrafi odszukać w utworze poznanym na lekcji elementy prawdziwe, prawdopodobne i fantastyczne
- odczytuje sens utworów na poziomie dosłownym, a z pomocą nauczyciela na poziomie symbolicznym

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem, stosuje się do podstawowych reguł grzecznościowych obowiązujących podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- odróżnia język oficjalny od nieoficjalnego
- formułuje pytania i udziela prostych pod względem konstrukcyjnym odpowiedzi

- mówi na temat, opowiada o zdarzeniach, akcji książki, filmu
- wypowiada komunikaty zawierające proste informacje
- wyraża wprost swoje intencje
- w kilku zdaniach opisuje obraz, ilustrację, plakat, przedmiot, miejsce, postać, zwierzę
- wygłasza z pamięci tekst utworu poetyckiego
- składa skonwencjonalizowane życzenia, tworzy krótką wypowiedź o cechach instrukcji
- potrafi sformułować prostą tezę i dobrać argument oraz przykład do tezy, krótko uzasadnia swoją opinię

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, potrafi zastosować dwukropek, przecinek, myślnik, cudzysłów, rozumie funkcję średnika, nawiasu i wielokropka w zdaniu
- dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu, stosuje akapit, oznaczając w nim wstęp, rozwinięcie, zakończenie
- poprawnie zapisuje głoski miękkie, zna i próbuje stosować podstawowe zasady dotyczące pisowni *ó-u*, *rz-ż*, *ch-h*
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i stara się stosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- potrafi wymienić niektóre spójniki, przed którymi stawia się przecinek / nie stawia się przecinka, stara się oddzielać przecinkiem zdania składowe w zdaniu złożonym
- zna podstawowe zasady układu graficznego listu oficjalnego i nieoficjalnego, wywiadu, ramowego i szczegółowego planu wypowiedzi, instrukcji, przepisu kulinarnego, kartki z dziennika, pamiętnika, streszczenia, sprawozdania z wydarzenia; zapisuje je z niewielką pomocą nauczyciela; potrafi zapisać proste życzenia, dedykację, podziękowania, ogłoszenie, zaproszenie
- pisze krótkie opowiadanie odtwórcze i twórcze, dba o następstwo zdarzeń
- pisze kilkuzdaniowy tekst o charakterze argumentacyjnym na tematy związane z codziennym życiem
- sporządza krótką charakterystykę na podstawie planu i słownictwa zgromadzonego na lekcji
- próbuje zredagować kilkuzdaniowy opis przeżyć
- tworzy kilkuzdaniowy opis obrazu, rzeźby i plakatu, opisując usytuowanie elementów, ich kształt, wielkość i kolorystykę
- w dłuższych formach wypowiedzi pisemnych stara się stosować akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi
- jego wypowiedzi są czytelne
- konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logicznym, stara się, aby były poprawne pod względem językowym
- rozróżnia współczesne formy komunikatów i odpowiednio się nimi posługuje

III. Kształcenie językowe

Stosuje wiedzę językową w zakresie:

- słownictwa – np. rozpoznaje zdrobnienia, potrafi dobrać parami wyrazy bliskoznaczne i antonimy, stara się tworzyć poprawne związki wyrazowe, podaje przykłady wyrazów wieloznacznych, związków frazeologicznych, przysłów
- składni – wymienia rodzaje zdań, konstruuje poprawne zdania pojedyncze, rozróżnia zdania pojedyncze, złożone i równoważnik zdania; wskazuje podmiot (wyrażony rzeczownikiem) i orzeczenie (czasownikowe) w typowym zdaniu; wie, że podmiot można wyrazić różnymi częściami mowy; odszukuje orzeczenie imienne w zdaniach znanych z lekcji; wymienia pozostałe części zdania, podaje pytania, na które odpowiadają; zna pojęcia

związek wyrazowy, grupa podmiotu, grupa orzeczenia; wskazuje w zdaniu wyrazy, które się ze sobą łączą, z pomocą nauczyciela lub odnosząc się do schematu sporządza wykres zdania pojedynczego; rozpoznaje na przykładach z lekcji zdanie złożone współrzędnie i podrzędnie; sporządza wykres prostego zdania złożonego)

- fleksji – rozpoznaje i odmienia rzeczowniki o typowej odmianie, czasowniki, przymiotniki, liczebniki i wymienia większość ich typów; podaje pytania, na które odpowiadają odmienne i nieodmienne części mowy; podaje przykłady różnych rodzajów liczebników, zaimków, odmienia zaimki; z reguły poprawnie określa czas, osobę, liczbę, rodzaj, tryb czasownika, a z niewielką pomocą nauczyciela aspekt, stronę czasownika; wskazuje rzeczowniki własne i pospolite; odmienia i stopniuje przymiotniki; stopniuje przysłówki; rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*); podaje przykłady przyimka, partykuły, spójnika i wykrzyknika; poprawnie odmienia najbardziej popularne wyrazy o nietypowej odmianie
- fonetyki – zna alfabet, odróżnia głoskę od litery, przy pomocy nauczyciela dzieli głoski na twarde i miękkie, dźwięczne i bezdźwięczne; podaje przykłady głosek ustnych i nosowych, dzieli wyrazy znane z lekcji na głoski, litery i sylaby; zna podstawowe reguły akcentowania wyrazów w języku polskim i stara się je stosować

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- słucha innych ze zrozumieniem, uczestniczy w rozmowie, zadaje pytania, odpowiada
- wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkuzdaniowej wypowiedzi, rozpoznaje główne intencje nadawcy i nastrój słuchanych komunikatów
- powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, tekstu poetyckiego, opowiada fabułę usłyszanej historii, formułuje pytania

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w tekstach literackich i użytkowych
- rozpoznaje dosłowne intencje nadawcy
- przytacza informacje z odpowiednich fragmentów przeczytanego tekstu, zwłaszcza w jego dosłownej warstwie i wyrażone wprost
- określa temat i główną myśl tekstu na poziomie dosłownym
- czyta teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym
- oddziela fakty od opinii w prostych tekstach
- wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, śródtytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie
- rozpoznaje cechy życzeń, ogłoszenia, instrukcji, przepisu, dedykacji, podziękowania, listu
- wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu, wyszukuje cytaty na zadany temat i poprawnie je zapisuje
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- sprawdza pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym, korzysta ze słownika języka polskiego, słownika wyrazów obcych, potrafi znaleźć hasło w słowniku frazeologicznym, potrafi wybrać odpowiednie informacje ze słownika wyrazów bliskoznaczących, słownika

poprawnej polszczyzny, encyklopedii

- rozwija umiejętności posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do swoich potrzeb
- stara się rozwijać umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- nazywa swoje reakcje czytelnicze, określa temat czytanego utworu i próbuje określić jego problematykę
- nazywa zabiegi stylistyczne
- z niewielką pomocą nauczyciela odróżnia autora, adresata i bohatera wiersza w analizowanym tekście
- dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe; rozpoznaje tekst publicystyczny, informacyjny, reklamowy
- określa i nazywa elementy świata przedstawionego w poznanym na lekcji utworze epickim
- rozumie rolę narratora, rozpoznaje narratora pierwszo- i trzecioosobowego
- wskazuje w poznanym na lekcji utworze cechy mitu, bajki, hymnu, przypowieści i noweli, legendy, powieści; wymienia gatunki powieści i podaje jej cechy
- odróżnia dialog od monologu, wskazuje je w utworze
- cytuje morał bajki i wyjaśnia dosłowny sens przypowieści
- rozpoznaje w utworach wierszowanych elementy rytmu: wers, zwrotkę, rym, refren
- rozpoznaje wiersz biały
- wyodrębnia słuchowisko, plakat społeczny, przedstawienie, film, program telewizyjny, odczytuje je na poziomie dosłownym
- odczytuje komiks i wymienia jego cechy
- zna pojęcia związane z teatrem i filmem, a także odmiany filmu, wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych, wskazuje różnice fabularne między tekstem literackim a jego adaptacją
- przypisuje cechy bohaterom oraz określa i ocenia ich postawy
- rozumie pojęcie fikcji literackiej, potrafi odszukać w utworze elementy prawdziwe, prawdopodobne i fantastyczne
- odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym i typowych na poziomie symbolicznym

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej
- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzi, potrafi dostosować swoją wypowiedź do sytuacji oficjalnej i nieoficjalnej
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych
- wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, zdaje relację z wydarzenia
- opisuje obraz, ilustrację, plakat oraz przedmiot, miejsce, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni; krótko, ale w sposób uporządkowany opisuje postać, zwierzę, przedmiot
- recytuje utwory poetyckie, oddając ich ogólny nastrój i sens
- wygłasza krótkie przemówienie na tematy związane z codziennym życiem i bieżącym materiałem lekcyjnym
- składa życzenia, tworzy krótką wypowiedź o cechach instrukcji
- wskazuje wyrazy o znaczeniu dosłownym i metaforycznym
- dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, z reguły stosuje poprawne związki wyrazowe

- świadomie posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)
- formułuje tezę i podaje do niej proste argumenty i przykłady, logicznie uzasadnia swoją opinię

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, stosuje podstawowe reguły interpunkcyjne dotyczące użycia przecinka, dwukropka, myślnika, nawiasu; próbuje stosować w zdaniu średnik, bezbłędnie dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu, stosuje cudzysłów
- poprawnie zapisuje głoski miękkie, zna i stosuje podstawowe zasady ortografii dotyczące pisowni ó–u, rz–ż, ch–h, pisowni cząstki -by z czasownikami
- potrafi wymienić najważniejsze wyjątki od poznanych reguł ortograficznych
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- potrafi wymienić spójniki, przed którymi stawia się przecinek / nie stawia się przecinka, stara się stosować tę wiedzę w praktyce, często poprawnie oddziela przecinkiem zdania składowe w zdaniu złożonym
- zna zasady dotyczące pisowni przymiotników złożonych
- zna i stosuje większość podstawowych zasad układu graficznego oraz zapisuje, uwzględniając je: list, kilkuzdaniowy wywiad, plan wypowiedzi ramowy i szczegółowy (z pomocą nauczyciela), ogłoszenie, zaproszenie, instrukcję, przepis kulinarny, notatkę biograficzną, streszczenie, sprawozdanie, ogłoszenie, zaproszenie, instrukcję, proste, krótkie streszczenie, sprawozdanie (z wydarzenia i z pomocą nauczyciela z filmu, spektaklu), życzenia, podziękowanie, dedykację
- układa opowiadanie odtwórcze i twórcze, zachowując właściwą kolejność zdarzeń
- pisze krótki, logiczny tekst argumentacyjny
- sporządza schematyczną charakterystykę postaci rzeczywistej i bohatera literackiego, pisze opis przeżyć z wykorzystaniem słownictwa z lekcji
- tworzy na ogół poprawny opis obrazu, rzeźby i plakatu
- w dłuższych formach wypowiedzi stosuje co najmniej trzy akapity
- konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logiczno-składniowym i na ogół poprawne pod względem językowym
- używa wypowiedzi pojedynczych i złożonych
- stara się dostrzegać błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawiać
- wyszukuje cytaty i zapisuje je w cudzysłowie, potrafi wprowadzić je w tekst
- dobiera argumenty i przykłady do tezy, rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji

III. Kształcenie językowe

Stosuje wiedzę językową w zakresie:

- słownictwa – wykorzystuje zdrobnienia, wyrazy wieloznaczne, bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonej tekście, tworzy poprawne związki wyrazowe, wyjaśnia znaczenie znanych związków frazeologicznych, przysłów
- składni – konstruuje typowe i proste zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte i rozpoznaje je na typowych przykładach; konstruuje wypowiedzenia złożone współrzędnie, podrzędnie i równoważniki zdań, używa różnych typów wypowiedzi, wskazuje podmiot (np. wyrażony rzeczownikiem, zaimkiem, podmiot domyślny) i orzeczenie czasownikowe i imienne, podaje przykładowe wyrazy, które budują zdanie

bezpodmiotowe, i przykłady takich zdań; rozpoznaje w zdaniach z lekcji pozostałe części zdania i podaje pytania, na które odpowiadają; łączy w związki wyrazowe wyrazy w zdaniu, konstruuje wykres prostego zdania pojedynczego; wyjaśnia pojęcia *związek wyrazowy*, *grupa podmiotu*, *grupa orzeczenia*, sporządza wykres typowego zdania złożonego

- fleksji – rozpoznaje i odmienia typowe rzeczowniki własne i pospolite, a także niektóre rzeczowniki o nietypowej odmianie, czasowniki, przymiotniki; rozpoznaje i z reguły poprawnie odmienia liczebniki, zaimki, określa formę czasownika: osobę, liczbę, tryb, aspekt, stronę; z niewielką pomocą nauczyciela przekształca czasowniki: w stronie czynnej, biernej, zwrotnej, w różnych trybach, aspektach; rozpoznaje i nazywa na typowych przykładach typy liczebników; podaje przykłady różnych typów zaimków i wyjaśnia ich funkcję; wskazuje oboczności w typowych wyrazach odmiennych; odmienia i stopniuje przymiotniki, nazywa rodzaje stopniowania, rozpoznaje przysłówki i stopniuje je, nazywając rodzaj stopniowania; podaje przykłady przysłówków odprzymiotnikowych i niepochozących od przymiotnika; rozpoznaje typowe przyimki (i wyrażenia przyimkowe), używa przyimków do określenia relacji czasowych i przestrzennych; na ogół poprawnie zapisuje czasowniki z cząstką *-by*; rozpoznaje nieosobowe formy czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*); stosuje wykrzykniki i partykuły; rozpoznaje najczęstsze zaimki i spójniki w tekście; poprawnie odmienia omówione na lekcji wyrazy o nietypowej odmianie
- fonetyki – zna alfabet, wyjaśnia różnicę między głoską a literą, dzieli wyrazy na głoski, litery i sylaby; dzieli głoski na twarde i miękkie, dźwięczne i bezdźwięczne, ustne i nosowe i potrafi je nazywać; wykorzystuje wiedzę na temat rozbieżności między mową a pismem do poprawnego zapisywania wyrazów; zna i stosuje podstawowe reguły akcentowania wyrazów w języku polskim, stara się je stosować

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- wybiera potrzebne informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy notatkę w formie tabeli, schematu, punktów, kilkuzdaniowej wypowiedzi; formułuje pytania i rozpoznaje nastroj słuchanych komunikatów
- odróżnia informacje ważne od mniej ważnych
- na podstawie słuchanego tekstu tworzy samodzielną notatkę: pisze plan, formułuje pytania
- właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu
- odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich

CZYTANIE

- identyfikuje i krótko charakteryzuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w tekstach literackich
- rozpoznaje dosłowne i symboliczne intencje nadawcy
- przytacza informacje zawarte w tekście, wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych, fakt od opinii
- omawia temat i główną myśl na poziomie dosłownym, z niewielką pomocą nauczyciela omawia je na poziomie przenośnym
- czyta teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, stara się je interpretować głosowo, uwzględnia zasady poprawnej artykulacji, akcentowania i intonacji
- wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, śródtytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie,

rozumie ich funkcję

- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach, listach, relacjach, dedykacjach, podziękowaniach
- wybiera i wykorzystuje informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu, cytatów
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi oraz samodzielnie tłumaczy przenośne znaczenie wybranych wyrazów, związków frazeologicznych w wypowiedzi

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- sprawdza pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym, wybiera informacje z różnych źródeł, korzysta ze słownika j. polskiego, słownika wyrazów obcych, słownika frazeologicznego, sł. wyrazów bliskoznacznych, poprawnej polszczyzny, encyklopedii
- rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- nazywa i uzasadnia swoje reakcje czytelnicze, określa tematykę i problematykę utworu
- odnajduje w utworze poetyckim środki stylistyczne, przeważnie objaśnia ich znaczenie
- rozpoznaje autora, adresata i bohatera wiersza, opisuje cechy podmiotu lirycznego
- wskazuje cechy wyróżniające teksty artystyczne oraz użytkowe, rozpoznaje tekst publicystyczny informacyjny, reklamowy i rozumie ich funkcje
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim
- rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator), rozpoznaje narratora pierwszo- i trzecioosobowego i określa jego cechy
- odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze
- identyfikuje mit, bajkę, hymn, przypowieść, legendę i nowelę, powieść, wskazuje ich cechy, zna gatunki powieści (obyczajowa, fantastycznonaukowa, fantasy, historyczna, przygodowa), podaje ich cechy, przyporządkowuje je do konkretnych utworów
- przytacza i parafrazuje morał bajki, odczytuje przesłanie przypowieści
- rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu, refrenu, wskazuje je w wierszu
- rozpoznaje wiersz biały
- odczytuje komiks i podaje jego cechy
- używa pojęć związanych z filmem, odróżnia różne gatunki filmowe, omawia różnice między tekstem literackim a jego adaptacją
- świadomie i z uwagą odbiera filmy i spektakle, wyraża i uzasadnia opinię na ich temat
- charakteryzuje komiks jako tekst kultury, wskazuje charakterystyczne dla niego cechy
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy, określa ważne dla nich wartości
- rozumie pojęcie fikcji literackiej, odszukuje w utworze elementy prawdziwe, prawdopodobne i fantastyczne
- odczytuje sens utworów na poziomie dosłownym, a z niewielką pomocą na poziomie przenośnym, wyszukuje informacje wyrażone wprost i pośrednio

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji
- stosuje poprawne formy gramatyczne odmiennych części mowy
- gromadzi wyrazy określające i nazywające, np. cechy wyglądu i charakteru
- wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany na tematy związane z otaczającą rzeczywistością, lekturą, tekstem poetyckim, filmem

- w sposób logiczny i uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, przedmiot, przeżycia, obraz, ilustrację, plakat, stosując właściwe tematowi słownictwo, jak i słownictwo służące do formułowania ocen, opinii, emocji oraz słownictwo opisujące
- wygłasza z pamięci teksty poetyckie, posługując się pauzą, barwą głosu
- wygłasza przygotowane wcześniej przemówienie
- składa życzenia, tworzy wypowiedź o cechach instrukcji
- objaśnia znaczenia dosłowne i metaforyczne wyrazów
- dobiera i stosuje synonimy, antonimy oraz poprawne związki wyrazowe
- formułuje tezę, podaje do niej argumenty i przykłady, potrafi zabrać głos w dyskusji, zaprezentować i logicznie uzasadnić swoją opinię, wie, czym jest perswazja

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, stosuje w swoich pracach podstawowe reguły interpunkcyjne dotyczące przecinka (np. przy wymienianiu oraz przed zaimkami, przecinek w zdaniu złożonym), dwukropka, myślnika, średnika, nawiasu, bezbłędnie dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu, stosuje cudzysłów
- poprawnie zapisuje głoski miękkie, zna i stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni *ó-u*, *rz-ż*, *ch-h*, cząstki *-by* z czasownikami
- zna i stosuje najczęstsze wyjątki od poznanych reguł ortograficznych
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i stosuje zasady dotyczące pisowni wielką literą
- wymienia spójniki, przed którymi stawia się przecinek / nie stawia się przecinka, stosuje tę wiedzę w praktyce, oddziela przecinkiem zdania składowe w zdaniu złożonym
- zna i stara się stosować zasady zapisu przymiotników złożonych
- zna i stosuje zasady układu graficznego i uwzględnia wszystkie niezbędne elementy następujących form wypowiedzi: list (w tym oficjalny), wywiad, ramowy i szczegółowy plan wypowiedzi, ogłoszenie, zaproszenie, instrukcja, przepis kulinarny, streszczenie, sprawozdanie, życzenia, dedykacja, podziękowanie
- układa spójne, uporządkowane pod względem chronologicznym poprawnie skomponowane opowiadanie odtwórcze/twórcze, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń
- pisze poprawne: tekst argumentacyjny, charakterystykę postaci rzeczywistej i bohatera literackiego, opis przeżyć wewnętrznych
- w dłuższych wypowiedziach pisemnych stosuje akapity
- w sposób uporządkowany opisuje obraz, ilustrację, plakat, rzeźbę, stosując słownictwo opisujące oraz służące do formułowania ocen i opinii, emocji
- w wypowiedziach stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, liczebnika i czasownika we wszystkich trybach
- w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy
- dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawia
- sprawnie wyszukuje cytaty, zapisuje je w cudzysłowie i wprowadza do swojego tekstu
- formułuje tezę, dobiera argumenty i przykłady

III. Kształcenie językowe

Umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie:

- słownictwa – wzbogaca tworzony tekst np. zdrobnieniami, zgrubieniami, synonimami, antonimami, wyrazami wieloznacznymi, operuje związkami frazeologicznymi

- składni – rozpoznaje i stosuje różnorodne typy zdań oraz równoważniki zdań; celowo używa różnych typów wypowiedzi, wskazuje podmiot (wszystkie rodzaje), odszukuje w zdaniach orzeczenie czasownikowe i imienne; rozpoznaje pozostałe części zdania i podaje pytania, na które odpowiadają; wzbogaca zdania, dodając przydawki, dopełnienia i okoliczniki, tworzy wykres zdania pojedynczego, wskazuje w zdaniach grupę podmiotu i grupę orzeczenia; stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji; rozpoznaje zdanie złożone współrzędnie i podrzędnie; sporządza wykres zdania złożonego
- fleksji – rozpoznaje i najczęściej poprawnie odmienia rzeczowniki o typowej i nietypowej odmianie znane z lekcji; rozpoznaje i poprawnie odmienia czasowniki; rozumie konstrukcje strony czynnej, biernej, zwrotnej; rozpoznaje czasowniki nieprzechodnie; przekształca czasowniki w różnych formach; rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*); rozpoznaje, odmienia i stopniuje przymiotniki, wskazując sposób stopniowania; rozpoznaje i odmienia liczebniki; określa rodzaje liczebników, zaimków; wskazuje przyimek (i wyrażenie przyimkowe), partykułę, wykrzyknik, spójnik, rozumie ich funkcję i podaje ich przykłady, poprawnie zapisuje większość przyimków złożonych; używa odmiennych części mowy w poprawnych formach; wskazuje i wyjaśnia oboczności; wskazuje temat główny i tematy oboczne oraz oboczności samogłoskowe, spółgłoskowe
- fonetyki – stosuje wiadomości z zakresu podziału wyrazów na litery, głoski i sylaby, a także różnic między pisownią a wymową w poprawnym ich zapisie; dzieli głoski na ustne, nosowe, twarde, miękkie, dźwięczne i bezdźwięczne; dzieli na głoski wyrazy ze spółgłoskami miękkimi

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- wybiera różnorodne informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy notatkę w formie dostosowanej do potrzeb, rozpoznaje nastrój i nazywa intencje nadawcy komunikatu
- swobodnie odczytuje nastrój, intencje i przenośny sens wysłuchanych utworów

CZYTANIE

- samodzielnie charakteryzuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w tekstach
- przytacza i wyjaśnia informacje w tekście, wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych, fakty od opinii i wykorzystuje je w odczytywaniu znaczeń dosłownych i przenośnych
- omawia temat i główną myśl tekstu na poziomie dosłownym i przenośnym
- czyta teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, interpretuje je głosowo, oddaje sens i nastrój odczytywanego tekstu; poprawnie akcentuje wyrazy
- rozumie funkcje części składowych wypowiedzi
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach, listach oficjalnych, dedykacjach, podziękowaniach
- odczytuje i twórczo wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce, swobodnie posługuje się cytatami w mowie i piśmie

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- wybiera informacje wyrażone pośrednio w różnych źródłach
- używa słowników i encyklopedii dla wzbogacenia warstwy językowej tekstu oraz jego treści

- systematycznie rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- samodzielnie i poprawnie opowiada o swoich refleksjach czytelnicznych, ocenia i opisuje utwór, samodzielnie mówi o tematyce czytanego utworu i określa jego problematykę
- odnajduje w utworze poetyckim środki stylistyczne, objaśnia ich funkcję i znaczenie przenośne
- rozpoznaje autora, adresata i bohatera wiersza, nie utożsamiając ich ze sobą
- wnikliwie omawia obrazy poetyckie w wierszu
- szczegółowo omawia cechy wyróżniające teksty artystyczne oraz użytkowe
- objaśnia funkcję elementów świata przedstawionego w utworze epickim
- odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze
- biegle identyfikuje mit, bajkę, hymn, przypowieść, legendę i nowelę, powieść, szczegółowo omawia ich cechy, omawia cechy różnych gatunków powieści i potrafi odnieść je do lektur
- objaśnia morał bajki na poziomie dosłownym i symbolicznym, odczytuje dosłowne i symboliczne przesłanie przypowieści
- płynnie operuje pojęciami: *wers*, *zwrotka*, *rym* (*dokładny* – *niedokładny*, *układ rymów*), *refren*, samodzielnie omawia funkcję tych elementów w wierszu, rozpoznaje wiersz biały
- swobodnie używa pojęć z zakresu teatru, filmu i radia, omawia i refleksyjnie ocenia różnorakie różnice między tekstem literackim a jego adaptacją
- świadomie odbiera filmy i spektakle, potrafi wyrazić przemyślaną opinię na ich temat
- charakteryzuje komiks jako tekst kultury, wskazuje charakterystyczne dla niego cechy
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do różnych wartości, określa ważne dla nich wartości
- rozumie pojęcie fikcji literackiej prawdopodobnej i fantastycznej, sprawnie odszukuje i objaśnia w utworze elementy prawdziwe, prawdopodobne i fantastyczne
- samodzielnie i poprawnie odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym i przenośnym, poprawnie wyszukuje informacje wyrażone wprost i pośrednio

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, stosuje się do reguł grzecznościowych, świadomie używa odpowiednich konstrukcji składniowych, płynnie dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji
- w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje poprawny język, bogate słownictwo oraz frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką
- w sposób przemyślany i uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, obraz, ilustrację, plakat, stosując bogate i właściwe tematowi słownictwo oraz służące do formułowania ocen, opinii, emocji
- zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści wygłaszanych z pamięci lub recytowanych utworów
- wygłasza ciekawe, przekonujące, logiczne przemówienie, dbając o dobór najwłaściwszych argumentów, środków stylistycznych
- interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania
- swobodnie dobiera i stosuje w swoich wypowiedziach wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne oraz poprawne związki wyrazowe
- składa pomysłowe życzenia, podziękowanie, tworzy wypowiedź o cechach instrukcji
- dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka

- formułuje tezę, podaje przekonujące, przemyślane argumenty i przykłady, świadomie używa argumentów odnoszących się do faktów i logiki oraz odwołujących się do emocji, bierze czynny udział w dyskusji, przedstawiając przemyślane stanowisko i logicznie, wyczerpująco je uzasadnia, rozumie funkcję perswazji w wypowiedzi

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, systematycznie stosuje poznane reguły interpunkcyjne, bezbłędnie stosuje w swoich pracach dwukropek, myślnik, wielokropek, średnik, nawias, dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wiersza, stosuje cudzysłów w tytułach, cytatach i w przypadku ironii
- komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji z uwzględnieniem akapitów, płynnie stosuje wszystkie poznane reguły ortograficzne, zna i stosuje wyjątki od nich
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i bezbłędnie stosuje zasady dotyczące pisowni wielką literą
- bezbłędnie wymienia spójniki, przed którymi stawia się przecinek / nie stawia się przecinka, nawykowo stosuje tę wiedzę w praktyce, poprawnie oddziela przecinkiem zdania składowe w zdaniu złożonym (również o skomplikowanej budowie)
- zna zasady zapisu przymiotników złożonych, stosuje się do nich
- pisze bezbłędnie pod względem kompozycyjnym i treściowym list oficjalny i nieoficjalny, ramowy i szczegółowy plan wypowiedzi, ogłoszenie, zaproszenie, instrukcję, przepis kulinarny, streszczenie, wywiad, notatkę i streszczenie, pomysłowe życzenia, dedykację, podziękowanie, sprawozdanie, relację; dba o ciekawą formę swojego tekstu
- układa rozbudowane fabularnie, poprawnie skomponowane opowiadanie, list; streszcza utwory literackie, redaguje opis przeżyć
- pisze poprawny, przemyślany, logicznie zbudowany tekst argumentacyjny
- sporządza samodzielną, wnikliwą charakterystykę postaci rzeczywistej i bohatera literackiego
- w wypowiedziach pisemnych konsekwentnie stosuje akapity
- tworzy szczegółowy, dobrze skomponowany opis obrazu, rzeźby i plakatu, stosując właściwe danej dziedzinie sztuki nazewnictwo i słownictwo opisujące oraz służące do formułowania ocen i opinii, emocji
- sporządza poprawny, bogaty leksykalnie opis przeżyć wewnętrznych
- uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury
- w wypowiedziach stosuje bogate słownictwo, frazeologizmy, przysłowia związane z omawianą tematyką; jego język jest poprawny
- dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, stylistycznym i treściowym
- samodzielnie formułuje tezę, przy jej uzasadnianiu płynnie dobiera przekonujące argumenty i przykłady, zarówno odnoszące się do faktów i logiki, jak i odwołujące się do emocji

III. Kształcenie językowe

Sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie:

- słownictwa – dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, samodzielnie i swobodnie dobiera zdrobnienia, zgrubienia, synonimy, antonimy, wyrazy wieloznaczne, frazeologizmy, słownictwo wartościujące i opisujące, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej
- składni – samodzielnie rozpoznaje różne typy zdań pojedynczych, zdania złożone współrzędnie i podrzędnie, równoważniki zdań; wskazuje podmiot (wszystkie rodzaje), orzeczenie, (czasownikowe i imienne); rozpoznaje zdania bezpodmiotowe, swobodnie

rozpoznaje w zdaniach pozostałe części zdania; wzbogaca zdania, dodając przydawki, dopełnienia i okoliczniki; swobodnie odszukuje w zdaniu związki wyrazowe, odszukuje w związkach wyrazowych wyraz nadrzędny, podrzędny, znajduje wyrazy pozostające poza związkami zdania; odszukuje w zdaniach związek główny i związki poboczne, grupę podmiotu i grupę orzeczenia; dba o poprawne łączenie wyrazów w związki i interpunkcję wypowiedzeń złożonych; bezbłędnie sporządza wykresy prostych i rozbudowanych zdań pojedynczych

- fleksji – rozpoznaje odmienne i nieodmienne części mowy; bezbłędnie określa formę odmiennych części mowy, w tym poprawnie rozpoznaje i odmienia rzeczowniki o typowej i nietypowej odmianie, wskazuje czasowniki przechodnie i nieprzechodnie; bezbłędnie rozpoznaje formy osobowe i nieosobowe czasownika, swobodnie przekształca czasowniki w różnych formach; bezbłędnie rozpoznaje przysłówki odprzymiotnikowe i niepochozące od przymiotnika i stopniuje je, nazywając rodzaj stopniowania; rozpoznaje typy liczebników, zaimków, zastępuje rzeczowniki, przymiotniki, przysłówki i liczebniki odpowiednimi zaimkami; bezbłędnie wskazuje przyimek (i wyrażenie przyimkowe), partykułę, wykrzyknik, spójnik, rozumie ich funkcję i swobodnie podaje ich przykłady, poprawnie zapisuje przyimki złożone, swobodnie stosuje krótsze i dłuższe formy zaimków; wykorzystuje wiedzę o obocznościach w odmianie wyrazów do pisowni poprawnej pod względem ortograficznym, bezbłędnie wskazuje i wyjaśnia oboczności, wskazuje temat główny i tematy oboczne oraz oboczności spółgłoskowe i samogłoskowe
- fonetyki – biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów, stosuje w praktyce wszystkie poznane zasady akcentowania wyrazów

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- odczytuje, interpretuje i wyjaśnia przenośny i symboliczny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich

CZYTANIE

- czyta ze zrozumieniem na poziomie semantycznym i krytycznym, również teksty spoza listy lektur
- wykorzystuje treści zawarte w artykułach, instrukcjach, przepisach, tabelach, schematach i notatkach biograficznych w tworzeniu własnych, samodzielnych wypowiedzi i przemysłów
- odczytuje głośno i wygłasza z pamięci utwory poetyckie i prozatorskie oraz samodzielnie i w sposób oryginalny je interpretuje

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- wybiera i twórczo wykorzystuje informacje z różnych źródeł we własnych wypowiedziach o charakterze informacyjnym, argumentacyjnym lub oceniającym
- szuka inspiracji do wzbogacenia swoich tekstów w słownikach, dba o poprawność ortograficzną, językową, merytoryczną, kompozycyjną swoich wypowiedzi

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- porównuje funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w różnych utworach epickich
- wskazuje elementy mitu, bajki, przypowieści, hymnu, legendy itd. w innych tekstach kultury, świadomie odczytuje różne gatunki powieści, rozumie konwencję gatunków mieszanych
- odnosi się do postaw bohaterów fikcyjnych jako nosicieli uniwersalnych postaw i opisuje

otaczającą ich rzeczywistość

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- interpretuje metaforyczne i symboliczne treści utworów literackich i plastycznych
- polemizuje i przedstawia oryginalne, przemyślane stanowisko, formułuje tezę, na której poparcie podaje różnorodne argumenty odnoszące się do logiki oraz emocji, jego wypowiedzi cechuje szeroka wiedza, bogate słownictwo i poszanowanie dla innych stanowisk

PISANIE

- tworzy samodzielne wypowiedzi cechujące się ciekawym ujęciem tematu, trafną i celną argumentacją, poprawną konstrukcją oraz właściwym doбором środków językowych
- wykazuje się szczególną dbałością o poprawność ortograficzną, interpunkcyjną, fleksyjną i składniową oraz estetykę zapisu wypowiedzi

III. Kształcenie językowe

- świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji i fonetyki